

P. I. KULJABKO

VLADIMIR ILJITSIÄ TAPAAMASSA

Kuulin Vladimir Iljitšistä ensi kertaa, kun syksyllä 1893 tulin Samaraan ja tutustuin hänen ystäviinsä Isaak Hristoforovitš Lalajantsiin ja Aleksei Pavlovitš Skljarenkoon. Hyvin pitkään aikaan en lainkaan tiennyt, että se tavattoman lahjakas ja huomattava marxilainen, josta Lalajants ja Skljarenko alinomaa puhuivat keskenään, oli Vladimir Iljitš Uljanov. He nimittivät häntä „Iljitšiksi” ja „Vanhukseksi”. Vladimir Iljitš ei silloin enää ollut Samarassa, hän oli matkustanut Pietariin, mutta hän lähetti usein kirjeitä, aina monta arkkia, ja ne oli kirjoitettu erittäin pienellä käsialalla. Kolme neljännestä kirjeestä oli teoreettisten kysymysten selittelyä. Kirjeenvaihto oli ikäänkuin niiden yhteisten opiskelutilaisuuksien jatkoa, joita Lalajants, Skljarenko ja Vladimir Iljitš olivat vakituisesti pitäneet hänen asuessaan Samarassa. Muistan seuraavan tapauksen: kerran verrattain myöhään illalla tuli luokseni Lalajants säteillen iloa ja näytti minulle Iljitšiltä tulleen sähkeen, jossa oli neljä sanaa: „minä olen teidän puolellanne”. Selvisi, että Skljarenko ja Lalajants olivat väitelleet jostain tärkeästä kysymyksestä ja tiedustelleet kiireellisesti Iljitšin mielipidettä, ja hän vastasi sähkeellä. Lalajants todisteli minulle, miten hyvä oli, että Iljitš oli hänen puolellaan: „ette voi kuvitellakaan, millainen mies hän on”.

Syksyllä 1895, kun minä ja Lalajants asuimme Pensassa, Vladimir Iljitšiltä tuli kirje, jossa hän tiedotti palanneensa pitkältä matkalta (ulkomailta). Silloin Lalajants kävi Moskovassa, ja sen matkan seurauksena me Vladimir Iljitšin neuvosta lähdimme pian Pensasta ja siirryimme työskentelemään Jekaterinoslaviin. Muistan, että Lalajants palatessaan Pensaan toi lahjan Vladimir Iljitšiltä: kymmenkunta ulkomailla painettua kirjasta (luultavasti siitä kuuluisasta kaksipohjaisesta matkailukusta, jossa Vladimir Iljitš toi kirjallisuutta) ja yhden kappa-

leen sensuurin polttamasta kokoelmasta „Aineistoa taloudellisen kehityksemme luonnehtimiseksi”, jossa oli Tulinin tekijänimellä julkaistu Vladimir Iljitšin kirjoitus. Kokoelman me palautimme Vladimir Iljitšille, mutta kirjaset otimme mukaamme Jekaterinoslaviin, missä ne olivat meille hyvään tarpeeseen.

Sen jälkeen kirjeenvaihto Vladimir Iljitšin kanssa keskeytyi pitkäksi aikaa, sillä saman vuoden joulukuussa hänet vangittiin, ja vasta vuonna 1898 aloimme saada häneltä jälleen kirjeitä karkotuspaikalta, Sušenskojen kylästä. Silloin Vladimir Iljitš kirjoitti meille hyvin usein Voronežiin, missä asuimme väliaikaisesti VSDTP:n ensimmäisen edustajakokouksen yhteydessä tapahtuneen Jekaterinoslavin puoluejärjestön osittaisen palon jälkeen. Vladimir Iljitšin kirjeet olivat tavattoman reipashenkisiä, niissä oli aina meille jotain aivan uutta — joko uusista marxilaisista kirjoista tai tovereista tai hänen omista töistään ja suunnitelmistaan. Valitettavasti kaikki kirjeet poltettiin, niitä oli silloin mahdoton säilyttää. Vladimir Iljitšin pyynnöstä lähetimme Voronežista hänelle Voronežin zemstvohallinnon paksuja tilastokokoelmia ja muuta tilastollista aineistoa, joita hän tarvitsi työssään.

Vuoden 1898 lopulla palasimme jälleen Jekaterinoslaviin, ja minä tutustuin Ivan Vasiljevitš Babuškiniin, joka kertoi paljon Pietarista, työstään ja kohtauksistaan Vladimir Iljitšin kanssa. Babuškin oli eräs huomattavimpia työläisiä, vakaumuksellinen sosialidemokraatti ja nimitti itseään Vladimir Iljitšin oppilaaksi. Hänen sanoissaan ja erikoisen kirkkaassa hymyssään, joka ilmensyi hänen kasvoilleen kun puhuttiin Vladimir Iljitšistä, tuntui miten rajattomasti hän luotti opettajaansa. Hänen kertomuksistaan Vladimir Iljitšin persoona hahmoittui minulle vielä uudelta puolelta.

Vuoden 1900 alussa saimme Vladimir Iljitšiltä lyhyen kirjeen, jossa hän kirjoitti piakkoin lähtevänsä karkotuspaikalta ja saapuvansa keski-Venäjäille. Saman vuoden helmikuussa Lalajants kävi häntä tapaamassa „Južnyi Rabotši” lehden toimituksen toimeksiannosta. Tämä sanomalehti yritti silloin tehdä aloitteen VSDTP:n toisen edustajakokouksen järjestämisestä Venäjällä. Palattuaan tapaamasta Vladimir Iljitšistä — luultavasti Moskovaan — Lalajants kertoi, että Vladimir Iljitš ei suostunut osallistumaan ehdotettuun aikeeseen ja että hänellä oli toinen suunnitelma, nimittäin yleisvenäläisen sosialidemokraattisen lehden järjestäminen; sitä hän ryhtyisi julkaisemaan ulkomailla, jonne aikoi kohta matkustaa.

Huhtikuussa 1900 meidät vangittiin, kun koko Jekaterinoslavin puoluekomitea paloi. Yhteys Vladimir Iljitšin kanssa alkoi uudelleen vasta 1902, kun saimme häneltä lyhyen ystävällisen kirjeen, jossa hän onniteli meitä ulkomaille saapumisen johdosta.

Loppusyksyllä 1902 Vladimir Iljitš kävi Genevessä ja teki selostuksen. Kuulin silloin ensi kerran hänen puhuvan ja silloin myös tutustuin häneen henkilökohtaisesti. Iltahämärässä selostuspäivänä asuntooni oveen koputettiin ja sisään astui tuntematon mieshenkilö; ensi näkemältä luulin, että hän oli joku Venäjältä saapuneista tovereista, mutta hän sanoi heti ystävällisesti hymyillen: „Uljanov”. Hän otti lakin päästään, ja silloin huomaisin myös hänen kaljunsaa, josta toverit olivat tietenkin kertoneet. Hämäännyn kovasti yllätyksestä, mutta vain hetkiseksi, koska heti kehkeytyi vilkas keskustelu, jonka aikana tuli Lalajants. He tervehtivät toisiaan iloisesti ja alkoivat muistella entisiä aikoja, Vladimir Iljitš oli erittäin innostunut ja nauroi iloisesti ja tarttuvasti. Istuin syrjään katsellen heitä: tuossa nyt oli hän „Iljitš”, „Vanhus”, jota oli tehnyt mieli nähdä omin silmin, ja miten ihmeellisen vaatimaton hän oli kaikessa, miten helppo hänen kanssaan olikaan puhua! Tahtomattanikin tulin vertaileeksi häntä G. V. Plehanoviin, joka oli aina erittäin huomaavainen ja kohtelias kaikille tovereille, mutta hänen — johtajan, ja meidän — rivityöntekijäin välillä tuntui olevan pitkä matka. Vladimir Iljitšin seurassa ei sellaista tuntunut lainkaan. Pari tuntia kului huomaamatta. Vladimir Iljitš hyvästeli meitä iltaan asti ja sanoi, että hänen oli vielä silmäiltävä yhtä ja toista selostustaan varten.

En muista selostusta nimeltä, vaikka meidän geneveläinen iskralainen ryhmä oli siitä pannut kaupungille ilmoituksia. Sen sisältö koski eseriä. Tulin hyvissä ajoin. Suuri sali oli jo ääriään myöten täynnä väkeä. Koko geneveläinen venäläinen siirtokunta näytti olevan viimeistä henkeä myöten koolla: kaksi kolmannesta heistä oli eseriä Viktor Tšernovin, A. R. Gotsin, Minorin ja Jekaterina Breškovskajan johdolla ja heitä kannattanutta ylioppilasnuorisoa; oli saapuvilla koko „Rabotšeje Delon” ryhmä yhdessä A. S. Martynovin ja V. P. Akimov-Mahnovetsin kanssa, „bundilaisia” ja verraten pieni ryhmä „iskralaisia”, joiden joukossa G. V. Plehanov ja V. I. Lenin. Kun Vladimir Iljitš alkoi puhua, välähti mielessäni, että olin odottanut häneltä suurempaa puhujan taitoa. Muutamaa päivää aikaisemmin olin kuullut ensi kertaa G. V. Plehanovin selostavan, ja loistavasti, terävästi ja suorastaan taiteellisesti rakennetun puheen tekemä vaikutelma ei ollut vielä haihtunut. Mutta vaikutelma Vladimir Iljitšin puheen alusta kesti vain muutaman minuutin, joiden aikana Vladimir Iljitš ehti vallata koko yleisön, ja häntä kuunneltiin jännittyneen tarkkaavaisesti. Hän puhui aivan yksinkertaisesti, mutta tavattoman voimakkaasti ja selvästi ja kehitti loogillisesti perusajatusta ikäänkuin olisi lyönyt nauvoja nopeilla ja tarkoilla vasaran iskuilla, ja siihen sopi erittäin hyvin hänen tavanomainen liikkeensä: lujasti puristettu nyrkki, joka putosi ylhäältä alas. Muistan erään koh-

dan, kun Vladimir Iljitš eserrien esiintymisen jälkeen puhui erikoisella innostuksella, että turhaan eserrät luulevat sukupuunsa juontuvan todella suurista vallankumouksellisista narodnaja-voljalaisista A. I. Željabovista, A. D. Mihailovista, S. L. Perovskajasta ja toisista heidän laisistaan, joiden kanssa heillä ei ole eikä voi olla mitään yhteistä, koska eserrät ovat aito pikku-porvarillinen puolue, joka kantaa erehdyksessä sosialistien nimeä. Suurten vallankumouksellisten sankarien perintö heidän parhaimmissa testamentteissaan siirtyy suoraa linjaa työväenluokalle ja VSDTP:lle.

Kun Vladimir Iljitš oli lopettanut selostuksensa, eserrien joukossa nousi mahdoton melu, miltei kaikki heidän johtajansa käyttivät puheenvuoroja. Vladimir Iljitš vastasi loistavasti heille kaikille loppulausunnossaan. Vladimir Iljitš piti tämän selostuksen silloin luultavasti kaikissa Sveitsin suuremmissa kaupungeissa. Selostuksella oli valtava merkitys meidän iskralaiselle ryhmällemme, sillä sen jälkeen meille alkoi virrata huomattavasti puolueetonta nuorisoa ja meidän illanviettoissamme myytiin vilkkaasti „Iskra” lehteä ja sosialidemokraattista kirjallisuutta.

Ennen matkustamistaan Vladimir Iljitš tuli meille käymään. Nyt syntyi kova väittely Jekaterinoslavin puoluejärjestön „Jyžnyi Rabotši” lehden johdosta. Sen ensimmäinen numero ilmestyi 1900 „ekonomismin” huippukaudella ja oli laadittu vakaumuksellisesti ilmaistuun vallankumouksellis-sosialidemokraattiseen suuntaan. Samalla lehti oli myös kirjoitettu hyvin helppotajuisesti. Lehdellä oli suuri menestys työläisten keskuudessa. Jo ennen Jekaterinoslavin puoluekomitean paloa „Južnyi Rabotšin” toimituksessa pohdittiin suunnitelmaa lehden tekemisestä koko eteläalueen äänenkannattajaksi; siihen suuntaan suoritettiin työtä myös kirjapainon palon jälkeen.

Vladimir Iljitš ensin kiitteli kovasti lehteä, mutta sitten alkoi puhua, ettei sitä kuitenkaan kannattaisi julkaista varsinkaan kokonaisen alueen äänenkannattajana, sillä se vain pirstoisi voimia, jotka oli keskitettävä „Iskran” ympärille ja että siinä mielessä, niin hyvä kuin jokin paikallinen lehti olisikin, se ei tällä hetkellä antaisi puolueelle kokonaisuudessaan mitään hyötyä, vaan ottaisi vain keskuksesta välttämättömiä voimia ja varoja.

Viimeiseen väitteeseen emme mitenkään voineet yhtyä, sillä meistä tuntui, että meidän lehtemme oli sängen tarpeellinen eikä se häirinnyt, vaan auttoi „Iskraa”. Vladimir Iljitš lopetti nauraen: „teidän jekaterinoslavilainen patriotisminne on vielä hyvin voimakas, pitää odottaa, kunnes se menee ohi, ja mitä pikemmin se tapahtuu, sitä parempi, uskokaa minua”.

Seuraavan kerran tapasin Vladimir Iljitšiä keväällä 1903, kun „Iskran” toimitus oli siirtynyt Lontoosta Geneveen. Annoin silloin tunteja eräässä perheessä, joka asui kaupungin ulkopuolella. Kerran palasin jalkaisin ja huomasin Vladimir Iljitšin kulkevan kiireesti kadun yli edessäpäin, tarkastelevan erästä taloa, sitten taas tulevan yhtä kiireesti kadun yli takaisin. Menin hänen luokseen ja tervehdin. Osoittautui, että Vladimir Iljitš etsi itselleen asuntoa. Tarjouduin auttamaan häntä, ja me kävelimme vähän matkaa yhdessä. Tie oli erittäin kaunis, ja Vladimir Iljitš ihaili koko ajan näkyimiä. Kysymykseeni siitä, oliko hän tyytyväinen, kun oli tullut Sveitsiin, hän vastasi: „En liioin. Luonto on täällä hyvä, Nadežda Konstantinovnan kanssa teemme mielellämme kävelyretkiä, mutta itse Geneve ei ole mitenkään miellyttävä — suuri kylä eikä muuta”. Myöhemmin, jo edustajakokouksen jälkeen, Vladimir Iljitš kertoi, että G. V. Plehanov oli kovasti vaatinut toimituksen siirtymistä saadakseen suuremman vaikutusvallan koko toimitukseen. Vladimir Iljitš oli vastustanut sitä kaikin keinoin, mutta hänen oli myönnyttävä.

Hyvästellessämme kysyin, miksei Vladimir Iljitš poikennut meille, johon hän vastasi, ettei hänellä ollut lainkaan aikaa, edustajakokouksen edellä oli paljon työtä. „Miksi hukkaatte aikaa asunnon etsimiseen, sen voisi tehdä ilman teitäkin?”. „Ei, ei, se on minulla ohjelmassa, kävelyjen asemesta. Olen jo tehnyt kolme neljäsosaa työstä, mitä varten toisen ihmisen olisi aloitettava alusta”.

Luultavasti kesäkuussa samana vuonna kävin ensi kerran Vladimir Iljitšin luona hänen uudessa asunnossaan. Se oli tyyppilinen sveitsiläinen kaksikerroksinen talo kaupungin ulkopuolella. Oli jo alkanut saapua puoluekokouksen edustajia ja tapasin Vladimir Iljitšin asunnossa muutamia vieraita Venäjältä. Alakerran ruokasalissa istui juuri saapunut Lidia Mihailovna Knipovitš, jonka kanssa siinä heti tutustuin, siellä oli Vladimir Iljitšin veli Dmitri Iljitš ja vielä joitakin, en enää muista ketä. Vladimir Iljitš ei ollut sillä hetkellä vapaa ja pyysi odottamaan. Menin yläkertaan, ja kun Vladimir Iljitš tuli sinne, sanoin, että tehtäväkseni oli annettu tulla hänen kirjoituksensa johdosta, joka piti latio kirjapainossa.— „Tiedän, tiedän, tarvitaan kaksi kirjoitusta, toinen tulee tänään, se on minulla jo mustepullossa, mutta toista ei vielä ole päässäkään.” Minua miellytti kovasti kuvannollinen sanonta: „kirjoitus mustepullossa”, ja se mustepullokkin, jossa kirjoitus oleskeli, oli nähtävästi siinä samassa huoneessa. Huone oli aivan tyhjä, ilman huonekaluja, lattialla seinän vieressä oli patja ja tyyny, siinä lähellä jakkara, jakkaralla pulloon pistetty kynttilä ja iso nelikulmainen mustepullo, tyynylle oli heitetty pari kolme paperiarkkia, jotka oli kirjoitettu täyteen pienellä

luonteenomaisella käsialalla. Näytti siltä, että Vladimir Iljitš työskenteli siellä öisin asetuttuaan vieraiden saapumisen vuoksi leirielämään.

Aivan edustajakokouksen edellä Vladimir Iljitš sairastui vakavasti ja Nadežda Konstantinovna asettui väliaikaisesti asumaan hänen kanssaan täysihoitolaan keskikaupungille. Kävin heillä Vladimir Iljitšin sairauden aikana ja aina tapasin siellä jonkun. Sängyssä maaten Vladimir Iljitš työskenteli koko ajan, otti vastaan paljon väkeä, puhui paljon, ja vain kasvojen kalpeus osoitti, että hän oli sairas.

Puolueen toisen edustajakokouksen jälkeen, kun Vladimir Iljitš ja G. V. Plehanov sekä osa edustajakokouksessa olleista edustajista olivat palanneet Lontoosta, alkoivat selostukset ensin „iskralaisten” suppeassa piirissä. Vladimir Iljitš ja Georgi Valentinovitš esiintyivät hyvin yksimielisesti. Niin jatkui Venäjän vallankumouksellisen sosialidemokratian Ulkomaisen liiton jäsenten edustajakokoukseen asti, missä J. O. Zederbaum-Martov esitti kuuluisan apuselostuksensa, johon hän oli ottanut paljon aikaisemmista henkilökohtaisista keskusteluistaan eri tovereiden ja muun muassa Vladimir Iljitšin kanssa. Hän esitti Vladimir Iljitšin sanat, jotka tämä muka oli sanonut hänelle kahden kesken jo paljon ennen edustajakokousta: „Miksi sinä, Juli, pelkäätkö kolmihenkistä toimitusta, alamme taistella sinun kanssasi yhdessä Plehanovia vastaan” jne.

Nämä sanat esitettiin tarkoituksella saada erotetuksi toisistaan V. I. Lenin ja G. V. Plehanov, ja kuten tunnettua ne saavuttivat päämääränsä. Mutta sillä hetkellä sen melun ja huudon keskellä, jonka menševikkien ryhmä oli nostanut J. Martovin sanojen jälkeen, G. V. Plehanov ja V. I. Lenin olivat aivan rauhallisia. Yhtä rauhallisesti Vladimir Iljitš vastasi Martoville likipitään seuraavin sanoin: „Kun on puolustettava oikeaa ajatusta, minä tulen taistelemaan Martovin kanssa Plehanovia vastaan ja Plehanovin kanssa Martovia vastaan, mutta siinä ei koskaan saa olla mitään osuutta joillakin persoonakohtaisilla motiiveilla, joista Martov niin paljon puhuu tarkoituksella, jota minä en tunne”.

Viimeisen kerran vuonna 1903 kävin Vladimir Iljitšin luona ennen lähtöäni työhön Venäjälle.

Se tapahtui kohta sen jälkeen, kun Vladimir Iljitšin ja G. V. Plehanovin välit olivat rikkoutuneet ja Vladimir Iljitš erosi „Iskran” toimituksesta. Olin niinä päivinä nähnyt Vladimir Iljitšiä usein bolševistisissä kokouksissamme enkä ollut huomannut hänessä suurempia muutoksia, mutta nyt pisti heti silmään, että hän oli kovin laihtunut ja rasittuneen näköinen. Hän otti minut vastaan erittäin ystävällisesti kuten aina. Puhelimme siitä,

miten silloin muodostuneessa tilanteessa olisi työskenneltävä Venäjällä.

Minä lausuin ajatuksen, että ensi aikoina tulisi nähtävästi kovin vaikeaa, kunnes työläisille saisi selitettyä erimielisyyksien ja kaiken sen perusolemuksen, mitä oli tapahtunut edustajakokouksessa. „Päinvastoin, siellä teidän tulee paljon helpompaa,— vastasi Vladimir Iljitš.— Työläiset ottavat asioista pian selvän ja asettuvat meidän puolellemme. Sillä äänestiväthän edustajakokouksessa olleet työläiset yhdessä meidän kanssamme”.— „Mutta menševikithän aina korostavat, että ne työläiset eivät käsittäneet, mitä edustajakokouksessa tapahtui, eivät osallistuneet keskusteluun ja olivat koko ajan vaiti”,— huomautin minä.— „Se ei merkitse mitään,— sanoi Vladimir Iljitš,— he eivät puhuneet, mutta katsoivat *erittäin* viisaasti”. Kysymykseeni siitä, mitä linjaa oli yleensä noudatettava menševikkeihin nähden, Vladimir Iljitš naurahtaen vastasi: „Ottakaa kivi käteenne, se on kaikkein parasta” ja muutti heti keskustelun aiheen kysyen minulta, mitä kautta aion matkustaa Venäjälle ja olinko käynyt suurissa ulkomaisissa kaupungeissa Pariisissa ja Berliinissä. „Ette ole? No, matkustakaa nyt Pariisiin kautta, näette todellista ulkomaista elämää. Sveitsi ei vielä anna siitä käsitystä”.

Siihen taisi keskustelumme loppuakin. Sanoin hyvästi ja lähdin Nadežda Konstantinovnalta ottamaan salaisia osoitteita. Keskustelun aikana hän kysyi minulta: „Eikö teistä näytä, että Vladimir Iljitš on kovasti muuttunut?” Vastasin, että mielestäni hän näytti aivan sairaalta. — „Ei, ei hän ole sairas,— sanoi Nadežda Konstantinovna,— mutta käyttäytyy tavattoman huonosti: ei kirjoita mitään eikä tee mitään, se on hänelle pahempaa kuin mikään tauti”.

Keväällä (maaliskuussa) 1905 kävin jälleen Genevessä. Vladimir Iljitš tuli itse minua tapaamaan. Se oli hänen tapansa: kun joku saapui Venäjältä työstä, hän tuli ehdottomasti itse tapaamaan vierasta tämän asunnossa tai tapasi saapuneen toverin jossain muualla ja alkoi kysellä kaikesta, puolueyön pienimmistäkin yksityiskohdista Venäjällä. Tällä tavalla hänelle tehtiin täydellinen toimintaselostus vilkkaassa keskustelussa.

Vladimir Iljitš oli erittäin hyvällä tuulella. Näin heti ensi silmäyksellä, että hän oli jälleen sellainen, millaisena tunsin hänet ennen puolueen toista edustajakokousta: iloinen, reipas, täynnä kuohuvaa tarmokkuutta, ja se olikin ymmärrettävää, sillä Vladimir Iljitšillä oli tavattoman paljon työtä. Bolševikkien asiat sujuivat hyvin: nyt oli oma bolševistinen „Vperjod” lehti, jolla oli Venäjällä tavattoman suuri menestys; kampanja puolueen kolmannen edustajakokouksen puolesta oli päättynyt, ja oli jo alkanut edustajakokouksen ohjelmallisen ja teknillisen puolen

järjestely. Tämän valmistautumisen yhteydessä minut olikin komennettu Geneveen. Kun olin kertonut Vladimir Iljitšille kaikki Venäjän uutiset, keskustelu siirtyi asiaan, jonka vuoksi olin saapunut sinne. Minulle ja „Burille” (Aleksandr Magnusovitš Essen) oli annettu tehtäväksi järjestää Venäjältä saapuvien edustajien vastaanottaminen ja lähettäminen edustajakokoukseen. Vladimir Iljitš sanoi, että lähi päivinä pitäisi Berliinistä tulla „Pjatnitsan” (toveri O. Pjatnitski) ja sitten olisi kaikki asiat harkittava hänen kanssaan ja matkustettava Berliiniin.

Asuin puolitoista tai kaksi viikkoa Genevessä ja tapasin Vladimir Iljitšin vielä muutamia kertoja, kun hän kävi bolševistisen ryhmän kokouksissa.

Haluaisin kertoa kuvaavasta tapauksesta, joka sattui eräässä näistä kokouksista Vladimir Iljitšin ja tov. „Burin” välillä. „Bur” taisi olla siihen aikaan Geneven bolševistisen keskinäisavun kassan hoitajana, ja sanottakoon sivumennen, että tämä kassa oli hyvin niukoissa rahavaroissa. „Burin” puoleen kääntyi toveri I. pyytäen antamaan lainan jonkin pukukappaleen ostamiseen sen johdosta, että hänen oli puoluetehävissä matkustettava Pariisiin. „Bur” kieltäytyi jyrkästi sanoen, että toveri I:n puku oli riittävän hyvä eikä uutta tarvinnut välttämättä ostaa. Toveri I. loukkaantui ja valitti Vladimir Iljitšille. Ja erään kokouksen aikana, ellen väärin muista se oli ruokalassa, tuli Vladimir Iljitš kiireesti huoneeseen ja kysyi kiivaasti „Burilta”: „Miksi ette halua antaa I:lle rahaa?” — „Siksi, että mielestäni I. voi tulla toimeen ilman-kin”, — vastasi „Bur”. — „Kun hän kerran pyytää, siis hän tarvitsee, — sanoi Vladimir Iljitš, — hän matkustaa vakavissa tehtävissä, eikä saa asettaa joutavia esteitä”. — „Ei se ole joutava este, rahaa kassassa on vähän, mutta tarve on suuri”. — „Ettekö siis anna?” — „En anna”, — vastasi „Bur”. Hän oli niin taipumattoman näköinen, että oli turhaa jatkaa hänen kanssaan keskustelua lainasta. Vladimir Iljitš meni kiireesti huoneen toiseen päähän ja kääntyen kysyi: „No, mitä kysymyksiä teillä on?” — ja kysyi niin iloisesti ikäänkuin ei mitään olisi tapahtunutkaan. Heti häipyi se epämukava olo, jota kaikki läsnäolleet tunsivat: me olimme „Burin” puolella, mutta heidän sananvaihtonsa aikana olimme kaikki vaiti.

Muutaman päivän kuluttua, kun olin lähdössä Berliiniin, Vladimir Iljitš mainitsi keskustelussa muun muassa „Burista”, että hän oli „lujaluontoinen” toveri. Tiesin minkä johdosta Vladimir Iljitš lausui tämän kohteliaisuuden „Burista” ja tuskin jaksoin olla purskahtamatta nauruun...

Vladimir Iljitšiä voi seurata empimättä ja hänen tahtonsa noudattaminen oli erittäin helppoa, mutta tämä alistuminen oli

aivan erikoista siihen verrattuna, millaiseksi Vladimir Iljitšiä kuvasivat hänen vastustajansa, jotka puhuivat, että hän oli despootti, joka vaati vastaansanomaton alistumista. Pieni välikohtaus „Burin” kanssa osoitti, miten suuren arvon Vladimir Iljitš antoi toverien tahdonlujudelle ja itsenäisyydelle, ilmeni-
vätpä ne sitten missä tahansa...

